

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. XV. Ulterior probatio nostræ sententiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

sive non; nam, si etiam lex directa non existeret, tamen lex reflexa obligaret; quia, qui nesciret, quod lex directa non existeret, & tamen haberet maiorem probabilitatem, quod existeret, haberet se, sicut, qui certo (intellige certitudine morali, vel certitudine adhesionis) iudicaret, legem directam existere: adeoque obligaretur per legem reflexam. Certè haberet dubium practicum, nec esset, unde posset illud deponere, vel dictamen reflexum de licentia actionis concipere; neque enim talis posset dubium invincibile, aut similem ignorantiam prætendere: ergo teneretur ad observationem legis existimata, seu notabiliter probabilius proposita: sed de hoc iterum infra.

ARTICULUS XV.

Uterior probatio nostræ sententiæ.

364. **P**robatur conclusio 3. à pari. Si quis servus nollet facere quidquam, de quo ei tantum notabiliter verosimilius esset, herum id velle, sed ubique expeteret certitudinem moralem strictè dictam, sanè suo officio deesse censeretur. Ponamus e. g. quod herus ei dicat, ut horà undecimā serviat sibi ad mensam: sint autem duo horologia, quorum unum notabiliter probabilius consentiat cum horologio domini, adeoque tutius, & probabilius sit, ad suo tempore exhibendum obsequium: alterum notabiliter probabilius aberrat, adeoque minus tutum, atque minus probabile sit. Ponamus etiam, quod hic servus velit posteriori horologio se ordinariè conformare, non ex alia ratione, quàm, ut suæ libertati non præiudicet, aut, ne sibi ingratum onus imponat: talis certè officio suo non satisfaceret, nec heri sui voluntatem studiosè inquirere, aut exequi censeretur: ergo nec homo ille satisfacit officio suo erga DEUM, nec censi potest, huius voluntatem studiosè exequi, qui actiones suas, quibus ad DEUM venire, eique servire tenetur, dirigit juxta opinionem minus probabilem, & minus tutam, relicta altera tutiori, & probabiliori. Certè antecedens videtur innegabile, & tali servo suo quilibet meritò, ut non dubito, indignaretur: consequentia non videtur ullam disparitatem formalem admittere.

Nec velint adversarii hoc argumentum retorquere in nostram sententiam, dicendo, quod dominus aliquis neque esset contentus, si servus se vellet conformare horologio, tantum æqualiter probabiliter convenienti cum horologio domini. Resp. enim. Si adest horologium notabiliter probabilius, tunc hoc debet juxta nos servus sequi, sicut debet sequi quivis sententiam notabiliter probabiliorē. Si autem tantum adest horologium tutius, & non probabilius, hoc (ut consideranti patebit) debet ordinariè præcedere horologium domini: atqui nullus dominus, meritò, & prudenter, petit à servo, ut semper tempus præfixum præveniat, & plus temporis, quàm ei præscriptum est, impendat, quamvis contingat, eum ideo aliquan-

do tardius venire: adeoque nec DEUS obligat hominem semper ad tutius.

365. Dices 1. Non est eadem ratio horologii, ac opinionis; bona fides enim non facit, ut horologium conformetur cursui solis, vel alteri horologio domini: at opinio probabilis facit, ut conformetur actio voluntati DEI, saltem secundariæ, & permittenti: adeoque non est paritas. Resp. Non quaritur hic, an opinio de horologio faciat illud conformari cursui solis, vel alteri horologio: sed an voluntati domini; quippe, an veniat servus, vel non veniat suo tempore, est tantum materiale objectum præcepti: quod præceptum, si servus, bona fide, & invincibiliter, non exequatur, est excusatus, e. g. si horologio probabiliori deceptus, non venisset in tempore: sicut scilicet, si quis, opinione notabiliter probabiliori deceptus, legem non observasset: sed quaritur, an talis voluntas servi, volentis se conformare horologio probabilius aberranti, possit censi conformis voluntati domini, ita, ut, si tali horologio deceptus, suo tempore non veniat, excusari mereatur: & putamus, juxta communem hominum persuasione, non excusandum, eò quod planè non videatur studiosè curare, prout obligatur, exequi voluntatem domini. Et inter hanc voluntatem servi, atque inter voluntatem hominis, volentis se semper conformare opinioni, notabiliter minus probabili, instituitur paritas: verbo, paritas est inter horologium, & opinionem: & iterum inter voluntatem servi respectu heri, & hominis respectu DEI: & quoad punctum questionis disparitas nulla est. Accedit, quod gratis adversarii dicant, opinionem quamcunque probabilem, etiam Theologicè talem, in consorcio notabiliter probabilioris, reddere actionem conformem legi DEI permittenti; hoc enim à nobis meritò negatur.

366. Dices 2. Herus non curat de voluntate servi, modò fiat objectum præceptum. Resp. Licet herus non curet omnem voluntatem, e. g. proflus internam, tamen etiam curat modum agendi; unde, licet admittat aliquando excusationem omisæ actionis, e. g. si servus, quantum in se est, bona fide fecit, sed inculpabiliter, seu invincibiliter deceptus, mandatum exequi non potuit: tamen non admittit excusationem quamcunque, & non admitteret, si tali horologio se excusaret. Pariter DEUS vult etiam rem præceptam, sed admittit etiam excusationem, ratione modì agendi, vel potius omittendi: sed non omnem, neque deductam ex opinione notabiliter minus probabili, tanquam horologio probabilius aberrante.

Dices 3. DEUS non est tam severus erga nos, quàm sint domini creati erga suos servos: ergo paritas est nulla. prob. ant. Reges creati e. g. ostendunt se graviter offensos, si ijs loquentes non utantur summâ reverentiâ, & attentione: econtrâ DEUS non ostendit se graviter offensum, si loquentes ipsi in oratione sint minus reverentes: ergo. Resp. supponendo, quod esse severum tantum significet exigere exactam observantiam legum. neg. ant. Idedecret sanè infinitam majestatem supremi legislatoris, minus curare suas leges, quàm curent suæ limitatissimæ potentie legislatores creati: & sanè

sanè est persuasio universalis omnium, DEUM velle, sibi exactè obediri. ad prob. dist. ant. reges creati ostendunt se offensos, si ipsis loquentes non utantur summâ reverentiâ, & attentione, quando hanc circumstantiâ exigunt. conc. ant. semper, & in omnibus circumstantiis, neg. ant. & conf. Reges isti, saltem si prudenter se gerant, non exigunt eam reverentiâ, & attentionem, semper, & ab omnibus, qui cum ipsis debent familiariter, quot horis, aut momentis, agere; hoc enim esset moraliter impossibile, nec ipsis principibus gratum: sed tantum exigunt eam reverentiâ ab iis, qui rariis, aut in solemnioribus circumstantiis, sibi assistunt, quod moraliter fieri potest. Sic etiam DEUS non exigit, saltem sub gravi, reverentiâ in omnibus orationibus: quia hæc sapientissimè fiunt, & difficultas in procuranda semper attentione, etiam interna (quam creati reges non attendunt, advertit tamen DEUS) est valde magna: at verò exigit DEUS eam attentionem aliquando, in circumstantiis solemnioribus e. g. in consecratione SS. Eucharistiæ &c. unde non minus, sed magis, exigit DEUS, sibi exhiberi reverentiâ, & attentionem: atque adeò argumentum à pari est firmum.

Confirm. conclusio. Reverentiâ, supremo legislatori debita, videtur sanè à nobis exigere, ut tunc saltem ejus legibus nos subjiciamus, quando earum existentia nobis notabiliter probabilior apparet, ita, ut eam possimus prudenter affirmare, non autem prudenter negare: ergo, antec. probatur ex frequentibus S. Scripturæ locis, ac SS. Patrum sententiis, quibus Divinæ legis amor, & observantia, nobis impensissimè commendatur; hujus enim commendationis exigua ratio haberetur, si neque tunc nos legi submitteremus, quando notabiliter probabilis innotescit; cum tamen major notitia ut plurimum haberi non possit. Et hoc saltem tamdiu verum haberi debet, quamdiu non efficacibus, quales adversarii non afferunt, rationibus ostenditur, DEUM à nobis hoc non exigere.

ARTICULUS XVI.

Solvuntur Objectiones.

367. **O**B. 1. Autoritas antiquorum est omnino dubia; nescitur enim, de quibus sententiis minus probabilibus locuti sint, an de sententiis tantum directe in se consideratis, sine circumstantiis quibusdam, etiam extrinsecè advenientibus, & obiectum extrinsecè mutantibus: qua ratione non essent contra recentiores, qui & ipsi negant, talem sententiâ ita nudatam sequi licere: an verò locuti sint de sententiis consideratis, cum extrinsecis circumstantiis, auctoritate, principiis reflexis &c. quas ut ita vestitas, dicunt recentiores, licitum esse sequi: sed ex dubia auctoritate nihil probatur: ergo. Resp. neg. maj. Antiqui acceperunt sententias minus probabiles, eo in sensu, in quo eas modò accipiunt recentiores; nam eodem modo loquuntur, ut patet ex textibus à num. 355. citatis, & pluribus aliis videndis apud Ralslerum in norma recti. disp. 3. q. 8.

4. 2. Unde, sicut recentiores loquuntur de sententiis ut vestitis, ita etiam antiqui locuti sunt: ergo tam parum est dubia auctoritas antiquorum, quam parum dubia est auctoritas recentiorum.

Hoc tamen facile concedo, quòd, sicut recentiores, dum aliquam sententiâ afferunt minus probabilem, nondum considerant eam ut vestitam principio illo suo reflexo; Probabilis licitum est, sequi quamvis sententiâ verè probabilem (nam hac ratione, sententiâ prius, seu in se, minus probabilis, fit juxta ipsos magis probabilis) ita neque antiqui sententiâ aliquam considerant ut vestitam hoc principio. Et sanè, cum de hoc ipso principio disceptaretur, an verum esset, imò antiqui communiter negarent, id esse verum, non potuerunt illud supponere, eoque sententiâ minus probabilem antecederet vestire. Nec dicas, antiquos tantum negasse, quòd licitum sit, agere cum ultimo dictamine conscientie minus probabili; hoc enim est falsum; quia loquebantur de probabilitate, quæ præsupponebatur ad conscientiam, seu dictamen illius, ut patet ex S. Antonino cit. num. 355. imò aliàs ex Alberto ibidem citato sequeretur, quòd ambiguus, seu dubitans actu practicè, sive in ultimo dictamine, in utramque partem licet ageret, quidquid eligeret, quod admitti non potest.

368. Ob. 2. Sententiâ de licita praxi opinionis minus tutâ, & minus probabilis, fuit ultra centum annos, communis in Ecclesia DEI: ergo universaliter errasset Ecclesia, si sententiâ hæc non esset vera: atqui hoc DEUS non potuit permittere: ergo. Confirm. 1. Prudenter agit, qui sequitur præeuntes tanto tempore innumeros doctores, docentes, licitum usum sententiæ minus tutæ, minusque probabilis: ergo non peccat; quia peccatum non potest prudens esse. Confirm. 2. Vel isti auctores benigniores fuerunt cæci, vel videntes: cæcos dicere, est inferre viris sapientissimis injuriâ: si autem videntes fuere, tunc viderunt etiam nostras rationes; cumque tamen iis moti non sint, signum est, eas non esse efficaces: ergo.

Resp. Si adversarii possunt hoc deglutire, quòd doctores longè diuturniori tempore erraverint, imponendo hominibus onus, quòd DEUS non imposuerat, quòdque suo modo erat occasio peccatorum formalium, cur non potuerint minori tempore errare alii, & quidem errore, tantum inducente ad peccata materialia? Certe, ut jam dictum n. 260. inevitabiliter admitti debet, quòd aliquando longo tempore erraverint doctores: nec tamen propterea erravit Ecclesia; quæ nunquam ullam ex his duabus sententiis definivit; quamvis autem magna pars fidelium erraverit in opinando, & multi etiam in operando, non tamen errarunt omnes: & etiam istos, bona fide excusatos fuisse, facile concedo.

369. Ad 1. confirm. dist. antec. Prudenter agit, qui sequitur præeuntes innumeros doctores, si non stet in oppositum moraliter æqualis auctoritas, & ratio gravior. conc. antec. secus. neg. antec. & conseq. & retorqueo argumentum. Imprudenter agit, qui non sequitur innumeros, & gravissimos doctores, per longius tempus præeuntes viam rectiorem ad co-